

Vem var ”Ko-Fredrik”

När en gosse vid namn Fredrik Olsson, flyttade från gården Ramberg i Rölanda socken, Dalsland den 4 oktober 1841 skrev prästen i flyttboken; *”Gossen Fredrik Olsson född den 26/8 1823 i Rölanda. Läser svagt, ej admitterad, (tillåten begå nattvard) vid förhör här frånvarande, till lefvernet utan annat klander. Till äktenskap för ung.”*

Flytten gick till Bohuslän och gården Näverkärr längst ut på Härnäset i Bro socken. Han skrevs in i församlingens inflyttningslängd den 11 november.

Hit hade hans syster Ollana flyttat ett år tidigare endast 15 år gammal. Kanske hade hon tipsat honom om ledig drängplats på gården. Själv jobbade hon förstås som piga men flyttade till Tossene 1845. Fredrik fick först bo i strandtorpet Slävik men flyttade sen till drängbostad på själva gården.

Näverkärrs gård är idag som bekant naturreservat. Gårdsbyggnaden har anor sedan 1700-talet och är kulturhistoriskt intressant. Enligt sägnen har gården varit i samma släkts ägo ända sedan vikingatid.

Fredrik stannade två år på Näverkärr och flyttade först till Klefva gård en bit in på Härnäset och ett år senare vidare till Ingeröd gård ytterligare några kilometer närmare Brodalen. Även här stannade han bara ett år för att år 1845 flytta till gården Bjelkebrecka vid Hallinden. Det verkar som han hade svårt att rota sig på de olika gårdarna men på Bjelkebrecka stannade han i några år. Kanske berodde det på att det på granngården Skarstad fanns en dotter som hette Lowisa.

1849 flyttar Fredrik ändå från Bjelkebrecka till torpet Stämbacken på gården Wese. Han fortsätter att träffa Lowisa även efter flytten till Stämbacken och de gifter sig den 8 nov 1850. I kyrkböckerna står han som dräng när han lämnar Bjelkebrecka men gifter sig som torpare.

Hemmadottern Lowisa Andersdotter f.1827 från Skarstad frälsegård, , var dotter till bonden Anders Hansson på Skarstad och hemmadottern Anna Jonasdotter från gården Skorve. Anders Hanssons farfar var bonde på gården Norängen, och hette Olof Hansson. År 1755 övertog han Skarstad frälsegård som sedan gick i arv till sonen Hans Olsson och vidare till Lowisas far.

På Lowisas mors sida kan man hitta anor ända tillbaka till en bonde Rasmus i Skorve i slutet av 1500 talet. Från honom ärvs gården Skorve av sönerna i rakt nedstigande led av Engelbrekt Rasmusson, Aslag Engelbrektsson, Nils Aslagsson, Hans Nilsson och Nils Hansson. Nils var gift med en Barbro Pehrsson från Axtveten. Vi är nu i slutet av 1700 talet.

Slutligen ärvdes gården av Lowisas morfar Jonas Nilsson som levde mellan 1767-1832 och som var ägare till både Skorve och Stranderäng. Han var gift med Maja Jonsdotter från Uteby i Bro socken. Hon har i sin tur anor i flera generationer från gården Orndal också i Bro.

Lowisa härstammade alltså från bondesläkter som i århundraden brukat jorden i Bro socken.

På torpet Stämbacken föddes sönerna Oscar Julius 1850 och Alfred 1852. 1855 flyttar familjen till Rågårdsdal, torpet Klefva, sedan 1857 till (Lilla) Björneröd, torpet Fagerbacka.

Här föddes dottern Desideria 1858, min morfar Georg 1861 och sonen Leopold 1865. Efter tio år på Fagerbacka gick flyttlasset igen, nu till torpet Hästhagen på Wese.

Fredrik och Lowisa bodde femton händelserika år på Hästhagen. Fredrik var nu 44 och Lowisa 40 år. Här fick de sitt sista barn dottern Augusta 1869.

1871 gav sig bägge de äldsta sönerna Oskar Julius och Alfred iväg och började arbeta som drängar på olika gårdar i socknen. 1876 var det Desiderias tur att flytta hemifrån. De var 21 respektive 19 och 18 år när de lämnade Hästhagen..

Efter några år kommer Oskar Julius hem igen och börjar lära sig måleriyrket och jobbade som målare. Georg blev sjuk i slutet av 1881 och låg på Uddevalla sjukhus en tid. 1882 kommer Desideria hem med en liten son döpt till Fritz. Året efter är det den 18 årige Leopolds tur att ge sig ut på drängarbete på gårdarna i socknen. Under tiden de bodde i Hästhagen lärde Georg till skomakare.

Wese säteri ägdes vid den här tiden av en grosshandlare Johan August Nomell i Uddevalla. Det sägs att vid ett tillfälle bröt sig en ko som Fredrik ägde, och som blivit brunstig, in till säteriets tjur. Nomell beordrade då att kon skulle ställas in i ladugården på Wese och lämnas ut först då språngavgift erlagts. När Fredrik kom hem på kvällen var Lowisa förtvivlad eftersom hon visste att man inte kunde betala. Fredrik tog då en knutpiska som han hade, gick fram till gården och frågade efter grosshandlarn. Denne drog sig diskret tillbaka för att slippa träffa Fredrik som då gick ut i ladugården och hämtade sin ko. Någon avgift behövde aldrig betalas.

Fredrik och Lowisa flyttade 1884, tillbaka till backstugan Fagerbacka på lilla Björneröd. Med följde också Oskar Julius, Georg, Desideria med sin tvååriga Fritz och den 15 åriga Augusta. Året efter beger sig Desideria till Lysekil men lämnar lille Fritz i mormor, morfar och moster Augustas vård.

1888 kommer Leopold tillbaka till Fagerbacka. Han är sjuk i början av 1889 men frisknar till och gör sedan två års exercis vid flottan i Göteborg.

Någon gång efter de kom till Fagerbacka byggde Fredrik en ny stuga där. Han fick alltså glädjen att tillsammans med Lowisa under några år i slutet av sitt liv bo i ett nytt hus som han själv byggt.

1897 dör Fredrik på Uddevalla sjukhus, dödsorsak som det står, *nephritis acuta + marasmus sen.* (Akut njurinflammation plus ålderdomssvaghet)

Efter Fredriks död flyttar Lowisa som torparänka till sonen Alfred som nu bor på Lännestad. Hon överlever Fredrik med 15 år och dör 1912, 85 år gammal.

Fredrik och Lowisa fick alltså sammanlagt sex barn. Hur blev livet för dessa?

Georg, Alfred, Leopold, Desideria och Augusta. Bilden är tagen där torpet Hästhagen en gång legat.

Oscar Julius började arbeta som dräng 1871 och var ett par år vardera på gårdarna Broberg, Näverkärr och Mellberg. Efter drängtiden lär han sig som tidigare nämnts till målare och flyttar med till Fagerbacka 1884. Nu arbetar han förmodligen inom målaryrket och tar jobb där han kan få, även i Lysekil ser det ut som eftersom han där blir bekant med en flicka, strykerskan Alma Maria Dahlgren, från Torp, Elfsborg..

Han gifter med henne sig i december 1902 och bosätter sig på Rosviksgatan 2A. Oskar Julius dör i TBC 1909 endast 59 år gammal. Änkan bor kvar till 1928 då hon flyttar till Grästorps där hon får arbete som hushållerska hos en familj Bratt. De fick inga barn.

Alfred börjar som dräng på Björneröd 1871 och arbetar där några år, sen på Bro prästgård något år därefter tillbaka till Björneröd. 1880 flyttar han till Ferlef Övergård, även här som dräng. Här träffar han Amanda Eliasdatter, från Håby, som han gifter sig med 1882. De bosätter sig så småningom på torpet Enerliden under Wese och Alfred är nu statkarl. Här får de sammanlagt åtta barn. Äldst är Johan Albin (f.1883), sedan Carl Emil 85, Fritz Gustaf 87, Ernst Wilhelm 89. 1890 föddes ytterligare en gosse som döptes till Axel Leander. Han dog ett par veckor senare. 1892 kom nästa barn som fick samma namn, Axel Leander. Sedan kom Adolf Fredrik 95 och slutligen Anna Lovisa 1899. År 1900 flyttar de till torpet Husebacken på Lännestad som torpare. De hade nu sammanlagt sju barn inklusive den ettåriga Anna Lovisa.

Johan Albin arbetade som månadskarl i Lysekil. Gifte sig med Hulda Emilia Dahl från Svarteborg 1909. De fick fyra barn. Han dog i TBC 1921. Då var yngsta barnet endast tio månader. Hustrun och de fyra barnen bodde kvar i Lysekil.

Carl Emil arbetade som stenarbetare och gifter sig 1908 med Klara Lovisa Karlsson från Askum.

De flyttar in i ett hus på Lännestad vid Husebacken och bor där resten av livet. De får fem barn.

Fritz Gustaf arbetar som dräng på Lännestad och dör ogift i lungsot 1909.

Ernst Wilhelm arbetar också som dräng på Lännestad och dör även han ogift i lungsot 1919.

Adolf Fredrik arbetar som stenhuggare och dör ogift på Uddevalla sjukhus i Morbus addisson 1919.

Axel Leander bor kvar på Husebacken tills han 1928 gifter sig med Signe Hansson från Lunneby, Mellby. De bosätter hos sig Axels svåger Albert Hansson på Lunneby. Med flyttar också pappa Alfred som varit änkling sedan 1917 då Amanda dog.

Ett år senare (1929) flyttar Alfred med Axel och Signe till huset Solhem (Slärhov) på Wese.

Axel och Signe fick tre barn. Axel gick alltid under smeknamnet "Engblom" av alla som kände honom.

Anna Lovisa slutligen gifte sig med Anders Viktor Hansson f.1896 från Foss 1925. De bodde som nygifta i fyra år på torpet Kleven under Wese innan de flyttade in på Husebacken där de skulle bo resten av livet. De fick tre barn. Bortsett från ett knappt år i Göteborg (1921) och fyra år på Kleven bodde Anna på Husebacken. Hon har därför alltid kallats "Anna på Husebacken".

Desideria arbetade som piga från 1876. Hon jobbade på gårdarna Björneröd, Ingeröd, Broberg och i Brastad på anrika Holma säteri innan hon 1880 beger sig till Kungshamn och gården Sandbogen. Här hon fick en son utom äktenskap 1882 som hon döpte till Fritz. Efter hon fått Fritz beger hon sig hem till Hästhagen igen. Hon tar arbete som sömmerska i Lysekil 1885 men lämnade kvar treårige Fritz hos mor och far på Fagerbacka.

I Lysekil återser hon en viss Johan August Ryberg som arbetade som handelsbetjänt på Sandbogen, Kungshamn samtidigt som hon var piga där.

Johan August far Olof Pettersson var snickare. Han bodde hela sitt liv i Uddevalla tillsammans med sin hustru Sofia Ryberg. De byter ofta bostad och hade det troligen mycket fattigt.

Sofias far hette Erik Ryberg född 1795 och var instrumentmakare. Han är omnämnd i instrument-historien som en duktig tillverkare av lutor. Det finns en luta tillverkad av honom på Musik och Teatermuseum i Stockholm. Trots det dog han som fattighjon 1854.

Johan August hade "gott läshuvud" och fick därför börja på Gustafsbergs internatskola 1871.

Internatskolan startades och bekostades av en Handelsman Knape "*för fattige Handlandes och Handtverkares Barn som der komma at nyttja föda och nödig underwisning*". Det var alltså tack vare att Johan Augusts far var snickare som han kunde komma i fråga för utbildningen. Man fick göra en ansökan med intyg från lärare och läkare för att få komma in. Dessa intyg finns bevarade på Gustafsberg.

Johan och Desideria gifter sig och får ytterligare sex barn förutom Fritz. En son Ivar William föddes medan de bodde kvar i Lysekil. De flyttade sedan till Döderhult 1889 där Johan arbetade som ritare. Där fick de mellan åren 1889 och 1900 flickorna Signe Charlotta Viktoria, Ellen Hildegard Sofie, Thyra Eugenia Matilde, Ester Ingeborg Linnea och Blenda Torborg Virginia. Thyra Eugenia Matilde, dog knappt ett år gammal.

Från Döderhult går flyttlasset via Asarum i Blekinge, Halmstad slutligen till Göteborg 1908.

Johan August dör 1932. Desideria blir 91 år gammal och dör 1950.

Ivar William

Johan August

Desideria

Foto från Heden i Göteborg maj 1914.
Från vänster: Ester, Torborg, Ellen, Signe och Johan August.

Ivar William, som så småningom blev förste styrman, var den förste som lämnade hemmet vilket skedde mycket tragiskt då han som det står i dödsboken *"Omkom vid barkskeppet "Dagmars", redare Vidar Olburs, Göteborg, förlisning under resa från Glasgow till Göteborg med avgång från Glasgow den 6/11 1915."* *"Liket ej anträffat."*

Stålbarken byggdes under namnet "Samaritan" för rederifirman W Thomson & Co, Liverpool, men uppges i början ha varit registrerad i St. John's, NB, Canada. Omkring 1897 kom hon till Mavicar, Marshall & Co, Liverpool. I oktober 1910 köptes fartyget av norska Grefstad & Herlofsons Rederi, Arendahl. I december 1913 köptes barken av skeppsredare Tarald Brøvig, Farsund och döptes därvid om till "Far". År 1915 köptes Far av S Marcussen, Lyngør. I september samma år köptes, slutligen, skeppet till Rederi Ab Magda (V R Olburs) i Göteborg, Sverige. Fartyget, som vid tillfället låg i Glasgow, bytte därvid namn till "Dagmar".

Efter mönstring av 24 svenska besättningsmän seglade Dagmar den 5 november 1915 från Glasgow med destination Göteborg, befälhavare var sjökapten Karl Nathanael Kihlman från Västerlanda och förste styrman Ivar William Ryberg från Göteborg. Förutom ballasten var skeppet lastat med diverse utrustning. Efter avseglingen från Glasgow försvann Dagmar, man har förmodat att hon antingen råkat ut för någon av de svåra stormar som rasade i norra Atlanten under november 1915 eller att hon på Nordsjön gått under genom minsprängning. Det sista livstecknet var den 11/11/1915, då de hade kontakt med signalstationen på Tail-of-the-Bank.

Samaritan, Far, Dagmar. 1891-1915.

När Ivar William omkom var han fortfarande ogift men trolovad och hade en knappt ettårig flicka. Hans trolovade hette Svea Justina Åkvist och var från Torup i Halland. Hon var, när Dagmar förliste, gravid i femte månaden och födde en son i mars 1916 som döptes till Ivar Johan William.

Svea Justina förblev ogift och arbetade som servitris i Karlstad och Kungsbacka innan hon flyttade tillbaka till Masthugget i Göteborg. Hon dog i cancer 1932, endast 45 år gammal
Flickan som var född den 15 dec 1914 hette Mary Svea Irene. Hon och hennes lilla bror togs, så vitt jag förstår, om hand av fosterföräldrar i Göteborg. Pojken var då ett år.

Ellen var den första av flickorna att flytta hemifrån. Hon gifte sig 1916 med museievaktmästaren Bror Vilhelm Larsson från Abild, Halland. De bosätter sig i Göteborg. Bror Vilhelm byter senare till släktnamnet Dahnberg.

Signe arbetade som fotografbiträde, gifte sig 1918 med fotografen Charles Georg Carlsson som blev en känd pressfotograf på Handelstidningen.

Ester arbetade som kontorist, giftes sig 1922 med trädgårdsmästaren Ernst Henning Karlsson och bosatte sig i Oskar Fredriks församling.

Torborg den yngsta dottern lämnade logiskt nog hemmet som sista barn. Som trettioåring gifte hon sig med styrmannen Lars Sigfrid Verner Johansson från Masthugget 1930 Familjen bytte sedermera namn till Wernås.

Fritz, tog sig efternamnet Ryberg och flyttade till Hjärmedal, Brastad 1904 där han gifte sig med Alma Serafia Gustafsdotter från Brastad. De fick fyra söner, Ivar Algot, Karl Einar, Fritiof Vitalis och Erik Walter. Fritz jobbade som stenhuggare och bodde med familjen i Medbo på 1920 talet. Han blev stor fackföreningsledare för stenhuggarna i Rixö och dog 1957.

Det berättas att när han var i Göteborg för löneförhandlingar på Skandinaviska Granit AB, satt hans far i rummet bredvid. Johan August Ryberg var en av de högsta tjänstemännen vid företaget. Sönerna flyttade efter hand till Göteborg.

*Möteslokalen i Folkets Hus i Hjärmedal med boksamlingen/biblioteket.
Fr. v. A. H. Jansson, Fritz Ryberg och Ax. Jansson.*

Augusta, som kallade sig Fredriksdotter, blev också sömmerska och flyttade till Varberg 1897. Hon gifte sig med en man vid namn Severin Johansson från Abild i Halland. Han var slaktarmästare och husägare i Varberg. De fick tre barn, Rut Agnes, Ragnhild Viktoria och Rudolf Gottfrid Holger. Rudolf gifter sig och får en dotter medan flickorna förblir ogifta.

Leopold börjar jobba som dräng 1883 på gårdarna Lännestad, Wese och Broberg Nergård. Han kommer hem till Fagerbacka där han ligger sjuk en tid. Efter två års värnplikt vid flottan skriver han in sig vid Göteborgs sjömanshus och tar jobb som andrestyrman. Han jobbar några år till sjöss därefter flyttar han till Norge, Drammen 1896. Han gifter sig i maj 1898 i prästgården i Drammen med Christina Albertina Nilsson, från Robertsfors bruks församling i Västerbotten.

Det sägs att han träffade henne när båten han arbetade på låg fastfrusen vid Rundvik, Nordmaling där Christina då arbetade som piga. Hon flyttade till Norge i slutet av 1896. Christinas mor var född Sjöström, samma släkt som den kände advokaten Henning Sjöström.

Leopold och Christina får tre söner Fritz, Erling och Valter. De bor då i Verven, Strömsö (Drammen), där sönerna är födda, och flyttar sedan till Vålerenga i Oslo. Leopold och Kristina bodde sedan i resten av livet. Erling dog tidigt, omkring 1918.

Fritz och Walther växte upp, bildade familjer och bosatte sig också i Vålerenga. De blev duktiga idrottsmän. Fritz till exempel tog flera medaljer i sprint och 10-kamp i Norgemästerskap i friidrott. Hans barnbarn Hilde Fredriksen var på sjuttio-åttiotalet en stor friidrottsprofil med massor av mästerskapsmedaljer, de flesta guld, i 100m häck, 400 häck, längdhopp mm. Hon slog ett 20 tal norska rekord och har fortfarande det norska rekordet på 400 m häck (56.33). Med det resultatet hade Hilde vunnit med mer än en och en halv sekund om hon deltagit i svenska SM 2015.

Hon blev sexa i VM 1980 på 400 m häck efter fem öststatskvinnor (förmodligen dopade som de flesta var från DDR och Sovjet på den tiden). Hilde fick Kongepokalen 1983. Idag arbetar hon som Lead Physioterapist på Nasjonalballetten i Oslo.

Det är fascinerande att tänka att namnet Fredrik som en gång gavs till en liten gosse i Rölanda kyrka i Dalsland i augusti 1823 och som har ingått i efternamnen Fredriksson, Fredrikdotter och Fredriksen nu kanske så att säga nått vägs ände. I varje fall är Hilde den som har gjort namnet mest känt.

Georg, min morfar föddes 1861, när Fredrik och Lovisa bodde på Fagerbacka första gången. Han var sex år när de flyttade till Hästhagen. Medan de bodde där blev han som tidigare nämnts sjuk och låg inlagd på Uddevalla sjukhus en tid. Han var då i tjugofemårsåldern. 1884 flyttar han med tillbaka till Fagerbacka igen. Han är nu skomakare. Under tiden han bodde på Hästhagen har han alltså lärt sig yrket och kunde förhoppningsvis försörja sig på det. 1889 flyttar han från Fagerbacka till Wese gård. Här bosätter han sig i den gamla röda tvåvåningsbyggnaden som nu rivits.. Han gifter sig 1890 med Hilma Otilia Wallsten (f.1862) från Wälsöröd, Berfendal. Hon flyttar in till Georg på Wese, mars 1890. Drygt två månader senare den 19 maj föds tvillingarna Karl Hjalmar och Henning Fritjof och medan de bor på Wese även Svante Birger 1892.

De flyttade till, som det står, lägenheten Lunneby, Melby, som i själva verket är ett nybyggt hus som Georg byggde delvis med virke från det gamla huset på Fagerbacka. Huset inreddes med en liten affär, i ett rum till vänster, där Georg drev diversehandel under några år. De bytte efternamn till Olsson, och fick dottern Gertrud Frideborg 1906.

Diversehandeln gick förmodligen inte så bra så därför började Georg med skomakeriet igen och hade nu sin verkstad i ett vindsrummet åt väster i huset. Här sydde han läderstövlar, knäppkängor och vanliga läderskor till traktens folk efter träläster som var formade efter deras fötter av någon lästmakare. Han hade flera maskiner till förfogande bl.a. en slipmaskin och en som sydde i alla knappar i damernas knäppkängor. Naturligtvis halvsulade han och klackade begagnade skor också. Den senare verksamheten höll han på med till slutet av 40-talet. En del av hans redskap, bl.a. symaskinen, finns på hembygds museet vid Bro kyrka.

Eftersom grannen mitt emot på Lunneby var skräddare och Georg skomakare så kunde man ekipera sig där från topp till tå under några årtionden i början av nittonhundratalet.

Georg bodde aldrig någon annan stans än i Bro socken bortsett från när han var intagen på Uddevalla sjukhus och när han reste omkring som skomakare. Han var till exempel i Fisketången och sydde skor när han träffade Hilma.

Hilma dog efter flera års sjukdom 1932. Georg överlevde henne med många år och dog 1952. Han blev 91 år.

När Fredrik hade gått bort och Lovisa flyttat från Fagerbacka sålde Georg torpet enligt följande köpeavtal:

"Till Eva Johansdotter i Rågårdsdal försäljer jag undertecknad härmed min egande stugbyggnad, stående på Fagerbacka, under Björneröd jemte Hönshus att tillträda inom en månad, då husen aflevereras i det skick de nu befinner sig, allt vad dertill är väggfast dertill äfven kakelugnen hör, härför skall betala tvåhundrafemtiofem (255) Kronor som erlägges vid tillträdet av husen.

Österöd den 23 Febr. 1898.

Georg Olsson

Björneröd

Bevittnas av O. M. Wilhelmsson Gerda Wilhelmsson

1898 Februari 23 Afbetalt Kr 10,00

1898 Mars 21 Betalt kr 245

Som härmed erkännes Georg Olsson

Det nya huset på Fagerbacka som Fredrik byggde. Bilden förmodligen tagen på 30-talet.

Huset på Mellby med diversehandel till vänster.

Georg, Hjalmar, Svante, Henning, Hilma och lilla Frideborg.

Hilma Othilia var nummer två i en barnaskara om sammanlagt sex, alla flickor och födda på torpet Wälsöröd i Berfendal. Pappa var Carl Johan Wallsten, son till Carl Gustaf Wallsten som var 1:ste Trumslagare vid Kungl Bohusläns regemente, Sotenäs kompani från 1815 till sin död. Hilmas far föddes 1829 på trumslagarbostället Övre Sandbäck i Svenneby socken. Han omkommer den 27 dec 1874 endast 45 år gammal. I dödsboken står det *"Funnens död vid stranden af Åby Säteri. Orsaken ej till fullo känd. Synes have fallit af släden och slagit huvudskålen."* Hustrun Maria Cristina bodde kvar på Wälsöröd som inneboende till sin död 1900. När Carl Johan omkom var det äldsta barnet 14 och det yngsta 1 år. Hilma var tolv år.

Hilma och Georg fick som nämnts fyra barn tvillingarna Hjalmar och Henning, Svante och Frideborg. Hjalmar gör sin militärtjänst vid flottan och skriver sedan in sig på Lysekils sjömanshus. Mellan åren 1913-23 arbetar han från och till på valfångststationen Leith Harbour på Sydgeorgien. Han cyklade då till Sandefjord eller Tönsberg i Norge, tog hyra på en valfångstbåt som via Buenos Aires gick vidare mot Antarktis. Hjalmar flyttar till Örgryte i samband med att han 1919 gifter sig med Klara Justina Samuelsson född 1896 i Tossene på gården Runden Nedre. Efter giftermålet bar det av igen utan att de visste att Klara var med barn så 1920 kommer deras första barn som döps till Svante Hugo. Han föds i Bro på Mellby och med Georg och Hilma som faddrar. Klara lyckades inte få kontakt med Hjalmar så först tre år senare när han kom hem fick han reda på att han blivit far. Det sägs att Hugo hade lite svårt att acceptera att Klara fick herrbesök. Hjalmar bygger ett hus ute vid Stämme-skogen på Wese som får namnet Skogshyddan som de flyttar till. Här föds Knut Erling och Kerstin Helene. I fortsättningen blir det jobb hemmavid, först vid bygget av Sotenkanalen och sedan Maleströmmar. Senare i livet arbetar han som stenhuggare. När han blev pensionär byggde han modellbåtar varav en hänger i Bro kyrka. En modell av en valfångststation finns också i Bro hembygdsstuga.

Henning hade en besvärlig ungdomstid, vägrade arbeta och var tydligen allmänt strulig. Det gick så långt att Georg fick be socknen om hjälp. I ett protokoll från kommunstämman 30 april 1917 står det: *Från skomakare Georg Olsson Mellby hade inkommit skrifelse med begäran om kommunen ville åta sig försörjning och vårdnad av hans son Henning som genom envishet och okynne ej sjelf vill bidraga till sitt lifsuppehälle och Olsson på grund af sin ringa arbetsförtjänst ej kan försörja honom utan att han sjelf och de öfriga familjemedlemmarna finge lida nöd. Stämman beslutade i anledning däraf uppdraga åt kommunalnämnden att söka inträde å lämplig anstalt för bemälda Henning Olsson och att därmed förenade kostnader skall bestridas av kommunen.* Så småningom upptäckte man en hjärntumör som sedan opererades bort av Dr Herbert Olivecrona någon gång på 30-talet.

1921 gifte Henning sig med den femton år äldre pigan på Wese, Anna Margareta (Magret)Klasdotter De flyttade så småningom till bostället Luten under Lännestad 1925, där de bodde till sin död. Henning arbetade först som jordbruksarbetare sedan som stenhuggare och under de sista åren av sitt liv halvsulade han skor med hjälp av Georgs gamla verktyg. Henning sa alltid "Jag är en av de få som har papper på att jag är frisk i huvudet".

Frideborg bodde hemma och arbetade som piga på granngården "Niklassons" något år och även tillfälligt på andra gårdar, men fick de sista åren av mor Hilmas liv sköta henne, eftersom hon blev mer och mer sängliggande av sin sjukdom. Frideborg gifte sig med Knut Törnqvist den 18 augusti 1928.

Svante flyttade till Lysekil 1910, 18 år gammal och bosatte sig på Kungsgatan 14B. Han tar arbete som konditorlärning. Som så många andra vid den här tiden drabbades han av TBC och dog på Uddevalla Sjukhus 1915 endast 23 år gammal.

Ko-Fredriks föräldrar.

Fredriks far Olof Jacobsson född i Brastad 1772, var nr tre i en skara av tio syskon, varav sex pojkar, barn till Rusthållaren, Nämnde- och Riksdagsmannen på Brastad Kronogård, Jacob Olsson och hans maka Anna Engelbrektsdotter från Prästtorp.

Det är okänt när Olof lämnade Brastad men år 1800 är han innehavare av ¼ mantal av gården Ebbilslätt nordost om Hunnebostrand. Han var då gift. Hustrun okänd. Här fick de två barn, dottern Anna Brita född 1805 och sonen Olaus 1807.

Under 1807 flyttade de till Valla Östergård närmre Tossene kyrka. Först ägare till ½ mantal sedan 2/3. Här fick de ytterligare tre barn, Anders ca 1809, Lars 1811 samt Jacob 1813. Olof blev änkemann någon gång mellan 1814 och 1819. Under samma tidsperiod flyttade han till Gården Hala, i Kville socken.

Medan han bodde här kom han i kontakt med en ung flicka från Ramberg i Rölanda socken, Dalsland, en nittonårig adelsfröken vid namn Maria Catarina Blanckenfjell som han gifte sig med. Giftermålet ägde rum 1819 och jungfrun fick 34 ½ lod oförgyllt silver i morgongåva.

Hon var dotter till Johan Magnus Blanckenfjell och Helena Juliana Hökenberg på Ramberg, Rölanda socken i Dalsland. 1820 flyttade Olof med sin unga fru och fyra barn från det tidigare äktenskapet, till svärfar på Ramberg. Samma år i augusti dog Maria Catarinas mor Helena Juliana av ålderdomssvaghet 65 år gammal.

År 1821 den 27 augusti delades hemmanet Ramberg efter ett skriftligt bevitnat förklarande av Maria Catarinas mor Helena Juliana att hennes arvejord ej är överlåten till någon annan än hennes barn.

Olof blev således ägare till en 1/8 mantal trots bestridande av Johan Magnus Blankenfjell.

Johan Magnus hade några år tidigare fått beröm för de uppodlingar och nybyggnader han gjort på sin egendom vilket anmäldes till Kungliga Hushållningssällskapet för att han skulle kunna få någon premie för sitt arbete. Han bodde de sista åren av sitt liv på torpet Höljan under Ramberg och dog 1834 79 år gammal.

I december 1836 blev Olof Jacobsson dömd till böter vid Vänersborgs Kåmnärsrätt för falsk angivelse mot sin granne J.H. Kinhult samt fick göra avbön vid rätten. Olof dog 1849, 76 år gammal.

Två år senare dog Maria Catarina 1851 i feber endast 50 år. Hon dog som fattighjon helt ensam.

Olof och Maria Catarina fick åtta barn, Gustaf 1820, **Fredrik** 1823, Ollana 1825, Anna-Greta 1828, Carl 1831, Otto 1834, Magdalena 1838 och Jan Petter 1841. Magdalena och Jan Petter dog i späda ålder, 3 mån. respektive 15 mån.

Olof fick sammanlagt åtminstone tretton barn med sina båda hustrur.

Carl föddes dövstum. 1843 fick han börja på dövinstitut i Stockholm där han lärde sig till skrädare.

1853 kom han till torpet Kasen på Wese (troligen från Stockholm) kanske med hjälp av Fredrik.

Han livnärde sig på sitt skrädderi och bodde på olika torp i socknen fram till sin död på Lännestad.

När Carl dött hittades en livgördel som han burit runt magen med ca 700 kr i olika silvermynt.

Eftersom kommunen betalat ersättning för honom de sista åren delgavs kommunen fyndet.

I ett protokoll från kommunstämman i mars 1914 står det:

Stämman beslutade enhälligt att tillerkänna Alfred Fredriksson under Lännestad för den redbarhet som visades vid aflemnandet till Bro kommun af de medel som döfstumme Karl Olsson efterlemnade, dels ett kontant belopp af femtio kronor, dels en symaskin som tillhört ofannämnde Karl Olsson.

Maria Catarinas mor Helena Juliana Höökenberg gifte sig på Gillanda Säteri, Rölanda med Johan Magnus Blankenfjell 1788.

Hon var äldsta barnet till Lorentz Peter Höökenberg född på Sörböle, Tösse, Dalsland och Anna Märta Hierta, Ekholms säteri, Mellerud.

Lorentz Peter, bl.a. sergeant vid Göteborgs garnison, var son till Jakob Höökenberg född 1680.

Han gjorde en lång karriär som militär. Började som dragon 1697 och hade sedan alla titlar man kan ha, volontär, furir, förare, sergeant, fältbävel, fänrik, löjtnant, sekundantkapten, premiärkapten, kapten och till sist major. Han blev fången vid Tönningen 1713 och Fredrikshald 1716. Kom hem 1718.

Hans far hette Åke Höök (1616) var den som blev adlad Höökenberg. Han gjorde en lång militär karriär, deltog i flera slag, var ett tag kommandant på Ryssås skans (nu skansen Kronan i Göteborg).

Johan Magnus Blankenfjell föddes på gården Steg i Rännelanda socken.

Föräldrar var sergeanten Gustaf Blankenfjell och Agneta Dahlborg, född på Torp i Hede socken i Bohuslän. Bägge levde och dog på Torrskogen under Berg i Gesäters socken.

Gustafs far Johan Axel Blanckenfjell 1672. gjorde karriär vid Västgötadals regemente och fick avsked som kapten. Johan Axel Blanckenfjell var son till Magnus Blanckenfjell och ägare till Silboholm i Sils socken, delar av nuvarande Götene kommun. Han dog 1690 och ligger begravd i Sils kyrka.

Magnus var äldste son till Lars Torstensson som blev adlad Blanckenfjell. Han kommer från Ullerud, Värmland. Gick i krigstjänst 1633. Var med vid slaget vid Leipzig 1642, blev regementskvartersmästare 1659. Adlades till Blanckenfjell 1645 dels för att han som officer gjort sig känd för tapperhet och varit en trogen krigsman, dels för att han har gift sej adligt. Anledningen till namnet sägs vara att då han blivit fienden varse, hade han i sporrstreck ridit till kungen (Gustav II Adolf) med orden "det blanckar (blänker) i fjällarna (som var fienden)"

Ätten Blankenfjell var mycket utbredd i Dalsland på 1700 och 1800 talen. I socknar som Färgelanda, Gesäter, Högsäter och Rölanda.

I Färgelanda kallas hembygdsföreningens hus Blanketorpet efter tidigare ägare.

I Rölanda var man en tid ägare till Gillanda säteri och frälsegården Ramberg. I Gesäter till frälsegården Berg .

När jag som tonåring frågade min mor Frideborg om släkten fick jag aldrig något uttömmande svar. Det hon sa var att mormor Hilma kom från gården Välseröd i Berfendal och att hon låg sjuk i många år i TBC. Hon sa också att min morfar Georgs far hade varit dräng och bott på torpet Hästhagen utanför "Niklassons" och kallats för Ko-Fredrik eller på bromål "Ku-Fredrek". Det lät ju inte så uppmuntrande.

När jag sedan på gamla dar började släktforska har jag fått göra en spännande resa genom seklerna. Att hitta en 1:ste trumslagare vid Bohusläns regemente, att följa sonen till riksdagsmannen från gården Brastad brokiga resa genom livet. Att stöta på fullriggaren Dagmars öde och att få veta att så många dog i unga år av fram för allt TBC gjorde mig både beklämd och sorgsen.

Att i släkten ha en stor idrottsprofil som till och med fått den norska kongepokalen men framför allt att få följa en artonårig Rölandaynglings liv i en helt annan socken och ett helt annat landskap har varit fascinerande. Att börja som dräng med två tomma händer, bilda familj och få sex duktiga barn och till sist bygga sig ett eget hus stort kurage och integritet.

Fredrik kom från Dalsland till Bohuslän som artonåring och blev kvar i Bro socken hela sitt liv.

Förutom några år på Bjälkebräcka, där han mötte Lowisa, så blev han dessutom Härnäset trogen.

Namnet Ko-Fredrik som han fick var inget ökenamn utan snarare en yrkestitel. Han lär ha varit mycket duktig när det gällde att bota sjuka kor eller ta hand om besvärliga kalvningar. Han anlätades därför av bönderna i trakten som ett slags veterinär.

Kjell Törnqvist
Uddevalla.

Morgongåvan 34 ½ lod silver som Maria fick av Olof motsvarade ungefär värdet av en årslön för en dräng år 1819.